

Наталія П'ясецька

ПСИХОГІГІЄНА

навчально-методичний посібник

Умань
2015

УДК
ББК
П

Рекомендовано до друку вченою радою Інституту розвитку дитини
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 4 від 29 квітня 2015 року)

Рецензенти:

Біда О.А. – доктор педагогічних наук, професор Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького;

Попиченко С.С. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки та психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

П Н.А. П'ясецька

**Психогігієна: навчально-методичний посібник / укл. Н. А. П'ясецька
– Умань.: ВІЗАВІ, 2015 – 150 с.**

У навчально-методичному посібнику розглянуті основні поняття і проблеми сучасної психогігієни. Обговорюється широкий круг питань психологічної стійкості, суб'єктивного благополуччя особистості, психології стресу, зниження психічної напруги, подолання життєвих труднощів, формування психологічних залежностей (наркотична, алкогольна, тютюнопаління, сектантська, ігрова та інші).

У навчально-методичному посібнику представлена навчальна програма курсу «Психогігієна», тексти лекцій, плани практичних занять, методичні рекомендації до виконання самостійної роботи та індивідуальних навчально-дослідних завдань, рекомендовану літературу, та ін..

Навчальний посібник адресований студентам факультету дошкільної й корекційної освіти, природничо-географічного факультету та студентам факультету соціальної та психологічної освіти.

УДК
ББК

© Н.А. П'ясецька, 2015
© Уманський державний

ЗМІСТ

ВСТУП	5
НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА КУРСУ «ПСИХОГІГІЄНА»	6
Пояснювальна записка	6
Зміст курсу.....	7
Навчально-тематичний план курсу.....	11
Тематика практичних занять	12
Питання для самостійного опрацювання.....	12
Індивідуальні навчально-дослідні завдання	13
Література (основна і додаткова).....	15
МАТЕРІАЛИ ДО ЛЕКЦІЙ	17
Розділ I. ПСИХОГІГІЄНА ЯК НАУКА	17
1. Предмет і завдання психогігієни.....	17
2. Історія розвитку психогігієни.....	20
3. Взаємозв'язок психогігієни з іншими науками.....	26
4. Формування психогігієнічної позиції педагога.....	29
Розділ II. ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ТА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ДИТИНИ	33
1. Етапи психофізичного розвитку.....	33
2. Критичні періоди в психофізіологічному розвитку.....	34
3. Комплексна оцінка психічного здоров'я, його критерії.....	43
4. Оцінка нервово-психічного розвитку дітей.....	47
Розділ III. АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ ДО ШКОЛИ	50
1. Психофізіологічні особливості розвитку шестирічної дитини..	50
2. Соціально-психологічні критерії адаптації до школи.....	54
3. Медико-гігієнічні критерії адаптації дітей до школи.....	57
4. Біологічні та психосоціальні передумови шкільної дезадаптації.	65
5. Наявність негативної оціночної стимуляції.....	68
Розділ IV. ПСИХОГІГІЄНІЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ШКОЛІ	72
1. Психогігієна розумової праці.....	73
2. Психогігієнічні основи режиму дня	80
3. Гігієнічні вимоги до організації навчальних занять.....	85
4. Психогігієнічні основи вільного часу школярів.....	101
Розділ V. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПСИХОПРОФІЛАКТИЧНОЇ РОБОТИ ЗА ПОШИРЕННЯМ ШКІДЛИВИХ ЗВИЧОК	103
1. Загальні тенденції поширення шкідливих звичок серед дітей і	

молоді.....	103
2. Алкоголізм: медико-біологічні та психологічні аспекти.....	104
3. Наркоманія: медико-біологічні та психологічні аспекти.....	107
4. Тютюнопаління: медико-біологічні та психологічні аспекти...	109
5. Психопрофілактичні заходи подолання шкідливих звичок..	110
Розділ VI. ПСИХОГІГІЄНИЧНІ АСПЕКТИ НЕРВОВО-ПСИХІЧНИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ І ПІДЛІТКІВ.....	112
1. Причини нервово-психічних порушень у дітей раннього і дошкільного віку.....	112
2. Психолого-педагогічні причини нервово-психічних відхилень..	116
3. Медико-біологічні причини нервово-психічних відхилень.....	117
4. Невропатія як уроджена дитяча нервовість.....	118
Розділ VII. НЕРВОВО-ПСИХІЧНІ ПОРУШЕННЯ У ДІТЕЙ І ПІДЛІТКІВ ТА ЇХ ХАРАКТЕРИСТИКА.....	120
1. Основні клінічні форми нервово-психічних порушень.....	120
2. Дидактогенні неврози як психогігієнічна проблема та заходи для їх попередження.....	125
3. Дитячі неврози і темперамент.....	126
4. Доклінічні нервово-психічні порушення.....	126
Розділ VIII. ПСИХОПРОФІЛАКТИЧНІ ТА КОРЕКЦІЙНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНІ ЗАХОДИ В УМОВАХ ОРГАНІЗОВАНОГО ДИТЯЧОГО КОЛЕКТИВУ.....	128
1. Психопрофілактична робота: форми, методи, напрямки.....	128
2. Робота вихователя з попередження невротичних відхилень дітей.....	130
3. Індивідуально-диференційований підхід педагога до профілактики нервово-психічних захворювань учнів.....	131
4. Психогігієна класу і роль учителя в її дотриманні.....	134
5. Корекційно реабілітаційна робота з дітьми, які мають невротичні відхилення.....	136
6. Основні напрямки педагогічної роботи з корекції нервово-психічних порушень.....	139
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ.....	143
ГЛОСАРІЙ	144
ЛІТЕРАТУРА.....	145
ДОДАТКИ	147

ВСТУП

У наш час життя молодого покоління характеризується нестабільністю, наявністю багатьох стресогенних факторів інформаційного тиску, кризи різних сфер суспільства. Усе це негативно позначається на психічному здоров'ї людини.

У навчальному посібнику охоплено широке коло проблем з патологічних змін у психічній діяльності людини. Висвітлюються теоретичні та методологічні аспекти процесу, шляхи його оптимізації.

Посібник складається із трьох основних частин: перша містить орієнтовану програму, навчальну програму курсу «Психогігієна», де відображаються актуальність, зміст, мета, навчально-тематичний план, питання для самостійного опрацювання, практичні завдання та перелік літератури, якою можуть скористатись студенти, викладачі та слухачі.

Друга частина включає методичний супровід реалізації програми, зокрема матеріал, який може лягти в основу розроблення викладачем лекцій, завдань для самоперевірки та оцінки знань, переліку використаної та рекомендованої літератури.

Третя частина – додатки, де пропонується перелік тестових завдань з курсу «Психогігієна» та ін..

Сподіваємося, що навчальний посібник стане у пригоді не лише студентам факультету дошкільної й корекційної освіти, природничо-географічного факультету та студентам факультету соціальної та психологічної освіти, а також, усім бажаючим.

